

UVOD

Evropska unija je regionalna organizacija evropskih država kroz koju članice ostvaruju zajedničke ciljeve kao što su uravnotežen privredni i društveni razvoj, visok nivo zaposlenosti, te zaštita prava i interesa građana.

Današnja Evropska unija rezultat je poluvijekovne evolucije koja je počela u okvirima Evropskih zajednica pedesetih godina 20. vijeka. Proces evropske integracije započeo je kao sektorsko udruživanje članica u sklopu Evropske zajednice za uglj i čelik (osnovane 1952. godine, Pariškim ugovorom), a nekoliko godina poslije proširio se i na druga područja: nuklearnu energiju u okviru Evropske zajednice za atomsku energiju (Euroatom) i na druga, široko definisana područja privredne saradnje u sklopu Evropske ekonomske zajednice. EEZ i Euroatom osnovane su Rimskim ugovorima 1958. godine.

Od osnivanja pedesetih godina, finansijski sistem EU-a doživio je nekoliko ključnih promjena. Evropska zajednica za uglj i čelik, Evropska zajednica za atomsku energiju i Evropska ekonomska zajednica imale su svojedobno vlastite budžete. Šezdesetih godina su njihove institucije i budžeti spojeni.

U prvo vrijeme su sva sredstva dolazila u budžet kao direktne uplate država članica. Važan napredak u pogledu finansijske samostalnosti postignut je 1970. godine uvođenjem vlastitih izvora sredstava i preraspodjelom ovlaštenja u odlučivanju o budžetu u korist Parlamenta EU-a. Političke i institucionalne neusklađenosti osamdesetih ogledale su se u rastućem nesrazmjeru budžetskih prihoda i zahtijeva za rashode.

Osnovnom reformom uvedeno je višegodišnje budžetiranje u obliku "finansijske perspektive", maksimalni iznos vlastitih sredstava određen je kao postotak BDP-a Unije (prije je to bio PDV) te je dodan novi oblik prihoda koji zavisi o BDP-u pojedine države članice.

Evropska unija je nastojala da poboljša međusobnu saradnju zemalja unutar regiona jer je to u saglasnosti sa njenim strateškim interesima. Podsticanje saradnje među državama srednje Evrope najsličnije je odnosu Evropske unije zemljama Jugoistočne Evrope. Prilikom određivanja posebnog regionalnog pristupa, Evropska unija je koristila princip razlikovanja na osnovu perspektive za integraciju u glavni evropski tok, odnosno na osnovu mogućnosti da se ispune politički i ekonomski kriterijumi za integraciju u evropske strukture u bliskoj budućnosti.

Regionalni pristup Evropske unije je znatno uža inicijativa od Pakta stabilnosti ili nekih drugih ranijih inicijativa i obuhvata samo zemlje sjeverozapadnog dijela Balkanskog poluostrva koje su nastale raspadom bivše Jugoslavije, bez Slovenije i sa Albanijom. Evropska unija je 1997. godine izradila strategiju regionalnog pristupa unutar koncepta uslovljenosti za razvoj odnosa sa zemljama Jugoistočne Evrope. Kriterijumi su striktno definisani i primijenjen je stepenovan pristup. U više dokumenata Evropske unije navedeni su slijedeći uslovi za uključjenje zemalja zapadnog Balkana u evropske integracije: potpuna realizacija mirovnog procesa i saradnja sa Haškim tribunalom; međusobno priznavanje i otklanjanje prepreka za povratak izbjeglica i raseljenih lica; unapređenje i razvoj vladavine prava i demokratije na planu funkcionisanja javne uprave i civilnog društva i pokretanje ekonomskih aktivnosti, koje zahtijevaju ulaganje u infrastrukturu i preorijentaciju iz vojne u civilnu tržišnu ekonomiju.